

۱ مابعدالطبیعه برای مطالعه‌ی عمقِ واقعیتِ اشیاء از چه روشی استفاده می‌کند؟

۲ درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

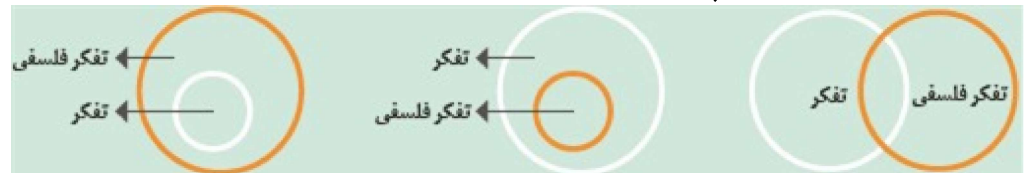
- الف) مقصود فلاسفه از «فطرت اول» همان حالت عادی ما در برخورد با مسائل هر روز زندگی است.
ب) در زمان خلافت بنی‌عباس، ایران مرکز خلافت اسلامی شد.
ج) اگر مفهوم وجود، عین مفهوم ماهیت بود، دیگر تصور هر ماهیتی برای اثبات وجود آن کافی بود.
د) «حادث» عبارت است از چیزی که «نیستی مقدّم بر هستی» برای او فرض نمی‌شود.

۳ فلسفه، از چه جهت با ریاضیات اختلاف دارد و از چه جهت مشترک است؟

۴ در میان عبارتهای زیر، عبارتهای صحیح را انتخاب کنید.

- الف) تفکر فلسفی، تفکر در حوزه‌ی فطرت اول و فلسفه تفکر در حوزه‌ی فطرت ثانی است،
ب) تفکر دو قلمرو دارد؛ تفکر در حوزه‌ی فطرت اول و تفکر در حوزه‌ی فطرت ثانی،
ج) تفکر فلسفی و فلسفه، هر دو در حوزه‌ی فطرت ثانی قرار می‌گیرند،
د) در فلسفه هم تفکر فلسفی صورت می‌گیرد، اما به شکل نظام‌مند و تخصصی،
ه) کسی که به تفکر فلسفی رسید، دیگر نیازی به تفکر در حوزه‌ی فطرت اول ندارد،

۵ اگر بخواهیم رابطه‌ی «تفکر» با «تفکر فلسفی» را به صورت دو دایره ترسیم کنیم، این دو دایره به شکل کدامیک از صورتهای زیر خواهد بود، چرا؟

۶ نکات اساسی مربوط به هریک از عناوین درس (اول) را استخراج و در جدول روبه‌رو یادداشت کنید. سپس یادداشت‌های خود را با دیگران مقایسه نمایید.

عنوان	نکات اساسی

۷ برای درست فکر کردن و قرار گرفتن در مسیر درست تفکر فلسفی نیاز به برداشتن گام‌هایی است. این گام‌ها به صورت نامرتب قرار گرفته‌اند؛ با توجه به نظر خود، آن‌ها را به ترتیب بازنویسی کنید.

- ارائه‌ی استدلال صحیح
- داشتن معیار برای پذیرش پاسخ
- جست‌وجوی پاسخ برای سؤالات
- آگاهی از مجهولات و ندانسته‌های خود

کدامیک از افراد زیر بیش‌تر اهل تفکر فلسفی است؟
الف) کسی که پاسخ فیلسوفان در ارتباط با سؤالات اساسی را به خوبی آموخته و توضیح می‌دهد.
ب) کسی که در آرای فیلسوفان می‌اندیشد و دلایلی را که به نظر خودش محکم است، انتخاب و ارائه می‌کند.

به این مسئله‌ها توجه کنید:
۱) مجموعه‌ی زوایای مثلث چند درجه است؟
۲) چرا هوا معمولاً در زمستان سرد می‌شود؟
۳) چرا در اکثر کشورها طلاق افزایش یافته است؟
۴) آیا هر حیاتی پایانی دارد؟
۵) آیا جهان ابتدا و انتها دارد؟
همان‌طور که در کتاب منطق آموخته‌اید، برای رسیدن به علم معمولاً از روش‌هایی چون تجربه و استقرا و نیز قیاس استفاده می‌شود.
توضیح دهید که دربارهی هر کدام از این مسئله‌ها با کدام روش می‌توان تحقیق کرد و به نتیجه رسید.

قبل از پرداختن به موضوع فلسفه، سؤال‌های زیر را به دقت مطالعه کنید و ببینید آیا می‌توان گفت برخی از آن‌ها تفاوت خاصی با دیگر سؤال‌ها دارند؟ آن‌ها را در دسته‌ی «الف» و بقیه را در دسته‌ی «ب» قرار دهید.

ردیف	سؤال‌ها	الف	ب
۱	دلیل پیدایش انقلاب صنعتی در اروپا چه بود؟		
۲	آیا تنها جهان موجود، همین جهان مادی و طبیعی است؟		
۳	خداوند چند رکعت نماز را بر ما واجب کرده است؟		
۴	دلیل حمله‌ی اسکندر مقدونی به ایران چه بود؟		
۵	آیا هر چیزی دارای علت است.		
۶	آیا زیبایی وجود دارد یا ساخته‌ی ذهن ماست؟		
۷	پیر شدن سلول‌ها اثر کدام عامل شیمیایی است؟		
۸	آیا پدیده‌ها می‌توانند به اختیار خود موجود شوند؟		

ملاصدرا، فیلسوف بزرگ قرن دهم و یازدهم هجری، می‌گوید مردم بر دو دسته‌اند: «واقف» (ایستاده) و «سائر» (رونده).
«واقف» کسی است که به همین دانش ظاهری دل‌خوش کرده و متوقف شده و دروازه‌ی جهان بزرگ و برتر به رویش گشوده نشده است. او فقط از شنیده‌ها بهره می‌برد و کارش تقلید از دیگران است. اما «سائر» اهل حرکت و پویایی است و به شنیده‌ها بسنده نمی‌کند. او در تلاش است که از تنگنای ظاهر و محسوسات عبور کند و به جهان وسیع معقولات راهیابد. او همواره در تکاپوست.

اقبال، فیلسوف و شاعر پارسی‌گوی معاصر پاکستان، می‌گوید:
ساحل افتاده گفت گر چه بسی زیستم / هیچ نه معلوم شد، آه، که من کیستم
موج ز خود رفته‌ای تیز خرامید و گفت / هستم اگر می‌روم، گر نروم نیستم
در این دو بیان فیلسوفانه و شاعرانه تأمل کنید و بگویید:

۱) چه شباهت‌هایی میان این دو بیان وجود دارد؟
۲) روحیه‌ی خود را نزدیک به کدامیک می‌یابید؟ «واقف»؟ «سائر»؟ «ساحل‌افتاده»؟ «موج ز خود رفته»؟

آیا سؤال‌های مهم‌تر و اساسی‌تری از سؤال‌هایی (مانند: چرا درد و رنج هست؟ خوشبختی و سعادت در گرو چیست؟ آیا می‌توان به آن رسید؟ سرانجام ما انسان‌ها چه می‌شود و ...) نیز به نظر شما می‌رسد که قابل طرح باشد؟ چند مورد را ذکر کنید.

۱۳

آیا میان سوال‌ها و سؤال‌های مربوط به زندگی روزمره، (مانند: چرا درد و رنج هست؟ خوشبختی و سعادت در گرو چیست؟ آیا می‌توان به آن رسید؟ سرانجام ما انسان‌ها چه می‌شود و ...) تفاوتی می‌بینید؟ می‌توانید آن تفاوت را ذکر کنید؟

۱۴

به نظر شما از میان سوال‌هایی (مانند: چرا درد و رنج هست؟ خوشبختی و سعادت در گرو چیست؟ آیا می‌توان به آن رسید؟ سرانجام ما انسان‌ها چه می‌شود و ...) کدامیک مهم‌تر است؟ (تا سه مورد را انتخاب کنید).

۱۵

کدام گزینه راجع به تفکر فلسفی اشتباه نوشته شده است؟

۱) تفکر فلسفی همان ۴ مرحله عمومی اندیشه‌ورزی انسان را دارد.

۲) موضوع تفکر فلسفی فقط منحصر به مسائل فلسفی نیست.

۳) تفکر فلسفی مختص دانشمندان نیست بلکه مردم عادی هم می‌توانند تفکر کنند.

۴) تنها روش مورد استفاده در تفکر فلسفی روش عقلی و قیاسی است.

۱۶

تأکید فلسفه بر چه نوع استدلال هست؟ و از چه جهت شبیه به ریاضی است؟

۱) استدلال شهودی - از جهت روش

۲) استدلال عقلی - از جهت روش

۳) استدلال شهودی - از جهت موضوع

۴) استدلال عقلی - از جهت موضوع

۱۷

دلیل نام‌گذاری آثار ارسطو به مابعدالطبیعه چیست؟ و بالاترین درجه فلسفه چیست؟

۱) پرداختن به مباحث فوق طبیعت - فلسفه اولی

۲) قرار گرفتن بعد از مباحث فیزیک - فلسفه اولی

۳) پرداختن به مباحث فوق طبیعت - فلسفه وسطی

۴) قرار گرفتن بعد از مباحث فیزیک - فلسفه وسطی

۱۸

هر کدام از موارد زیر امروزه جزء چه علمی هستند؟

«فلسفه امروزی - فیزیک - هندسه»

۱) فلسفه اولی - فلسفه سفلی - فلسفه اولی

۲) فلسفه وسطی - فلسفه سفلی - فلسفه اولی

۳) فلسفه سفلی - فلسفه وسطی - فلسفه وسطی

۴) فلسفه اولی - فلسفه وسطی - فلسفه وسطی

۱۹

پس از گذشت مدتی در فلسفه یونان منظور از کلمه‌های زیر کدام بود؟

۱) سوفیست = دانشمند

۲) فیلسوفوسوس = فیلسوف

۳) سوفیست = مغالطه‌کار

۴) فیلسوفوسوس = مغالطه‌کار

۲۰

نام کدامیک از مراحل فلسفی درست نوشته نشده است؟

۱) مرحله اول: روبه‌رو شدن با مجهولات

۲) مرحله سوم: طرح پرسش‌های فلسفی

۳) مرحله چهارم: رسیدن به دریافت فلسفی

۴) مرحله دوم: کشف مجهولات از طریق کمک گرفتن از دیگران

۲۱

کدامیک از گزینه‌های زیر نادرست است؟

۱) تفکر غیرفلسفی = امور روزمره و عادی

۲) امور روزمره و عادی = قدم اول

۳) جدیت در سؤال‌ها = مرتبه دوم تفکر

۴) قدم دوم = تفکر عمیق در پاسخ سؤال‌ها

چه کسی را نمی‌توان لزوماً «اهل تفکر فلسفی» شمرد؟

- ۱ آن‌که باورهایش را در چارچوب عقل و منطق قرار می‌دهد.
- ۲ کسی‌که خودش بنیان‌های فکری خویش را ساخته باشد.
- ۳ آن‌که آزاداندیش است و در تفکر شخصیتی مستقل دارد.
- ۴ کسی‌که باورهایی درست و منطقی در باب زندگی دارد.

می‌شود گفت فیلسوف واقعی کسی است که حقیقت را

- ۱ آن‌گونه می‌بیند که می‌خواهد
- ۲ بر هر چیزی ترجیح می‌دهد
- ۳ مطابق با باورها می‌داند
- ۴ بر پایه‌ی زندگی بنا می‌کند

می‌توان گفت «عموم مردم در مسائل بنیادین فلسفی می‌اندیشند و نظر می‌دهند»، پس چه تفاوتی میان مردم معمولی و فیلسوفان وجود دارد؟

- ۱ توانایی فیلسوف در پاسخ‌گویی به این سؤالات و ناتوانی مردم عادی در پاسخ‌گویی.
- ۲ جدیت فیلسوف در پرداختن به این پرسش‌ها و روش درست او برای رسیدن به پاسخ.
- ۳ عدم فهم پرسش‌ها از سوی مردم عادی و درک درست فیلسوف از پرسش و اهمیت آن.
- ۴ فیلسوفانه اندیشیدن فیلسوف به این پرسش‌ها و منطقی نگاه کردن مردم به سؤالات.

کدام گزینه در مورد باورهای آدمی نادریست است؟

- ۱ فهم فلسفی آن‌ها با پذیرش بی‌دلیل آن‌ها در تعارض است.
- ۲ گاهی از روی عادت برخی باورها را قبول می‌کنیم.
- ۳ غور در باورهای زندگی نوعی تفکر فلسفی است.
- ۴ نمی‌توان بدون داشتن دلیل، به هیچ باوری اعتقاد داشت.

کدام نوع از روش‌های منطقی برای فلسفه مناسب‌تر است؟

- ۱ استقرای تعمیمی
- ۲ استقرای تمثیلی
- ۳ استدلال قیاسی
- ۴ استنتاج بهترین تبیین

در مصرع «هستم اگر می‌روم، گر نروم نیستم» منظور از رفتن چیست؟

- ۱ گذر از زندگی این دنیایی و رفتن سوی مرگ
- ۲ ترک دنیا و گوشه‌گیری برای رسیدن به دانش باطنی
- ۳ نماندن در عالم و دانش ظاهری و رفتن سوی فلسفه
- ۴ رشد شدن از سؤالات بنیادی و پرداختن به نیازهای زندگی

کدام گزینه درباره‌ی دانش فلسفه درست است؟

- ۱ موضوعات آن پایه و اساس سایر علوم است.
- ۲ روش آن بنیادی‌ترین روش در علوم است.
- ۳ از نظر موضوع به دانش ریاضی شباهت دارد.
- ۴ روش آن عقلی و استقرایی محسوب می‌شود.

همین که وارد حیطه‌ی فطرت ثانی شویم می‌شود.

۲۹

- ۱ راز هستی بر ما گشوده
۲ فطرت اول ناپدید
۳ شناخت انسان کامل
۴ وادی فلسفه آغاز

از نظر ملاصدرا، کسی است که

۳۰

- ۱ واقف - از فطرت ثانی گذر کرده است.
۲ سائر - در فطرت اول به سر می‌برد.
۳ واقف - از فطرت اول گذر کرده است.
۴ سائر - به فطرت ثانی رسیده است.

روش دانش فلسفه با کدام‌یک از دانش‌های زیر تفاوت دارد؟

۳۱

- ۱ منطق
۲ اقتصاد
۳ حساب
۴ هندسه

کدام گزینه درباره‌ی واژه‌ی «فلسفه» نادرست است؟

۳۲

- ۱ سقراط کسی بود که این واژه را بر سر زبان‌ها انداخت.
۲ در ابتدا و در زمان سقراط، به معنای «مطلق دانش» بود.
۳ رفته رفته معنای مثبت «دانشمند» به خود گرفت.
۴ از ریشه‌ی یونانی کلمه‌ی «فیلسوفیا» گرفته شده است.

کدام گزینه درباره‌ی تفکر فلسفی درست است؟

۳۳

- ۱ مختص فیلسوفان و دانشمندان علوم انسانی است.
۲ نیازمند آگاهی از دانش فلسفه و نظریات فیلسوفان است.
۳ حتی یک نوجوان نیز می‌تواند آن را تجربه کند.
۴ بررسی قانون‌مند پرسش‌های فلسفی و سطح دوم تفکر است.

در کدام گزینه، مراحل رسیدن به پاسخ و کشف مجهول، به درستی ذکر شده است؟

۳۴

- ۱ طرح سوال - مواجهه با مسئله - کشف پاسخ
۲ روبه‌رویی با مسئله - طرح سوال - تفکر در معلومات
۳ طرح سوال - تفکر در معلومات - مواجهه با مسئله
۴ روبه‌رویی با مسئله - تفکر در اندوخته‌ها - طرح سوال

۱ روش عقلی / استدلال عقلی (ص ۵)

۲ الف) صحیح (ص ۷)
۴۹

ب) غلط (ص ۲۰)

ج) صحیح (ص ۳۱)

د) غلط (ص)

۳

۴

۵

۶

۷

۸

۹

۱۰

۱۱

۱۲

۱۳

۱۴

۱۵ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. موضوع تفکر فلسفی فقط منحصر به مسائل فلسفی است و چیز دیگری را شامل نمی‌شود.

۱۶ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تأکید فلسفه به نوع استدلال عقلی است و از سمت روش شبیه به ریاضی است.

۱۷ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. دلیل نام‌گذاری آثار ارسطو به این دلیل است که این مباحث فلسفی دقیقاً بعد از فیزیک (طبیعت) آمده است، و بالاترین درجه فلسفه همان فلسفه اولی است.

۱۸

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.
به ترتیب گزینه ۴ درست است و فلسفه امروزی همان فلسفه اولی می‌باشد که باب شده است.

۱۹

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
سوفیست به معنای مغالطه‌کار درآمد و کلمه فیلسوفوس به معنای دانشمند ارتقا پیدا کرد.

۲۰

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.
مرحله دوم طرح پرسش‌های فلسفی درباره گزینه‌ی ۴ نیز کمک گرفتن از دیگران منظور همان سؤال پرسیدن است.

۲۱

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. قدم دوم جدیت و تفکر عمیق در سوال‌هاست نه در پاسخ سوال‌ها.

۲۲

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. داشتن باورهای درست و منطقی لزوماً به معنای این نیست که اهل تفکر فلسفی هستیم. شاید این باورهای درست را برحسب عادت از دیگران گرفته‌ایم.

۲۳

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فیلسوف حقیقی، حقیقت را بر هر چیزی ترجیح می‌دهد.

۲۴

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تفاوت فیلسوف با مردم عادی در این است که اولاً فیلسوف درباره‌ی این سؤالات به نحو جدی فکر می‌کند و ثانیاً با روش درست وارد این قبیل مسائل می‌شود.

۲۵

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. بسیاری از باورهای ما بدون دلیل و صرفاً از روی عادت پذیرفته شده‌اند.

۲۶

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. انواع استقرار، وابسته به بررسی تجربی هستند و نمی‌توانند در فلسفه کاربرد داشته باشند؛ اما استدلال قیاسی یک استدلال عقلی است.

۲۷

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در این مصرع، منظور از «رفتن»، خسته نشدن و کوشش برای رسیدن به پاسخ پرسش‌های فلسفی است.

۲۸

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. موضوعات فلسفه، بنیادی‌ترین و نهادی‌ترین موضوعات است؛ یعنی اصل وجود و حقیقت جهان، طبیعت و انسان را بررسی می‌کند؛ بنابراین، موضوعات فلسفه، پایه و اساس سایر علوم به شمار می‌رود.
گزینه‌ی ۲: روش نمی‌تواند بنیادی باشد. روش فلسفه عقلی و قیاسی است.
گزینه‌ی ۳: فلسفه از نظر روش به ریاضی شباهت دارد نه از نظر موضوع.
گزینه‌ی ۴: روش فلسفه عقلی و قیاسی است نه استقرایی.

۲۹

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. فطرت ثانی وادی فلسفه است، اما ورود به فلسفه به معنای کامل شدن شناخت انسان یا کشف تمامی رازهای هستی نیست (رد گزینه‌های ۱ و ۳). در ضمن، فطرت اول هیچ‌گاه ناپدید نمی‌شود؛ بلکه در فطرت ثانی، اهمیت امور عادی زندگی کم‌رنگ می‌شود.

۳۰

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر ملاصدرا، سائر از فطرت اول گذر کرده و به فطرت ثانی دست یافته؛ اما واقف که ساکن و ایستاده است، همچنان در فطرت اول و اشتغالات زندگی روزانه به سر می‌برد.

۳۱

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. علم اقتصاد برخلاف ریاضی، فلسفه و منطق، تنها به عقل اکتفا نمی‌کند و از داده‌های تجربی زندگی و روابط اقتصادی استفاده می‌کند.

۳۲

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. فلسفه معنای دانش داشت و رفته رفته معنای دانش خاص فلسفه شد. آنچه به «دانشمند» تبدیل شد، کلمه‌ی «فیلسوفوس» یا همان «فیلسوف» بود.

۳۳

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تفکر فلسفی، مختص فیلسوفان نیست و هر کسی در هر جایگاهی می‌تواند وارد این حیطه شود. حیطه‌ی تفکر فلسفی، بررسی پرسش‌های بنیادی و فلسفی است و نیاز به آگاهی از نظریات فیلسوفان و دانش فلسفه ندارد.

تذکر: بررسی قانون‌مند پرسش‌های فلسفی، تعریف دانش فلسفه است نه تفکر فلسفی.

۳۴

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مراحل فرایند تفکر به این صورت است. برخورد با مسئله، طرح و ایجاد سوال، تفکر در اندوخته‌ها (معلومات) و در نهایت، رسیدن به پاسخ.

۱۵	۱	۲	۳	۴
۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴
۲۱	۱	۲	۳	۴
۲۲	۱	۲	۳	۴
۲۳	۱	۲	۳	۴
۲۴	۱	۲	۳	۴
۲۵	۱	۲	۳	۴
۲۶	۱	۲	۳	۴
۲۷	۱	۲	۳	۴
۲۸	۱	۲	۳	۴
۲۹	۱	۲	۳	۴
۳۰	۱	۲	۳	۴
۳۱	۱	۲	۳	۴
۳۲	۱	۲	۳	۴
۳۳	۱	۲	۳	۴
۳۴	۱	۲	۳	۴